

تدوین مرام‌نامه اخلاق داوری ورزشی در ایران با رویکرد پدیدارشناسی

احدیه صادقی کلانی^۱

شیرین زردشتیان^۲

شهاب بهرامی^۳

مسعود صادقی^۴

 10.22034/SSYS.2022.800

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۰۹/۱۰

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۱۰/۰۷

هدف از انجام پژوهش حاضر، تدوین مرام‌نامه اخلاق داوری ورزشی در ایران با رویکرد پدیدارشناسی بود. روش پژوهش، کیفی از نوع پدیدارشناسی بود. به همین منظور از بین خبرگان و مطلعان حوزه اخلاق داوری در ورزش، ۱۵ نفر به شیوه نمونه‌گیری گلوله برفی انتخاب شدند و با آن‌ها مصاحبه نیمه ساختاریافته و عمیق گردید. تحلیل مضمون‌ها با استفاده از نرم‌افزار Max QDA نسخه Pro انجام شد. ۸ مضمون و ۶۱ زیرمضمون در این زمینه استخراج شد که قانون‌مداری، احترام، رفتار، ارتباط، فساد، عدالت، فرهنگی- اجتماعی و خانوادگی از جمله مضمون‌های استخراجی در این پژوهش بودند.

بنابراین به صورت کلی و به عنوان یک پیشنهاد به مدیران و متولیان ورزش و داوری ورزشی کشور توصیه می‌شود از اصول مرام‌نامه پژوهش حاضر در جهت بهبود و رشد اصول اخلاقی در بین داوران استفاده نمایند و این امر از طریق آموزش امکان‌پذیر خواهد بود.

واژگان کلیدی: اخلاق، فساد، احترام، قانون‌مداری و ورزش.

۱- دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران

۲- استادیار، مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران (نویسنده مسئول)
E-mail: Zardoshtian2014@gmail.com

۳- استادیار، مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران

۴- استادیار فلسفه، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران

اخلاق به مطالعه احکام اخلاقی مبتنی بر ارزش‌ها، اعتقادات و نگرش‌هایی که یک فرد یا گروه از آن برخوردار است، اشاره دارد (سینکلر^۱ و همکاران، ۲۰۱۶). نظام‌نامه اخلاقی، بیانیه رسمی از ارزش‌های جامعه درباره نظام اخلاقی و مسائل اجتماعی است که آنچه را جامعه از آن حمایت می‌کند، به مردم انتقال می‌دهد. نظام‌نامه یا منشور اخلاقی منتج از کدهای رفتاری نیز بیانیه‌ای حاوی خط‌مشی‌ها، اصول و مقرراتی است که رفتارها را هدایت می‌کند. بیشتر سازمان‌های حرفه‌ای بر این باورند که متخصصان باید از اصول و استانداردهای سازمان و جامعه و اثرات آن بر کارشان آگاه باشند و عواقب انحراف از این ضوابط را نیز بدانند. نظام‌نامه‌های اخلاقی بر اساس اصول و رهنمودهای اخلاق حرفه‌ای شکل گرفته‌اند و در واقع ارزش‌های شغلی یک حرفه را نشان می‌دهند. اخلاق و قوانین حرفه‌ای به منظور ایجاد رفتاری بی‌طرفانه، شایسته و همراه با مسئولیت‌پذیری در متخصصان به وجود می‌آید تا هنگام تصمیم‌گیری، اخلاقی مناسب داشته باشند (کارند^۲ و همکاران، ۲۰۰۰).

یکی از ابزارهای سازمانی برای تحقق اخلاق حرفه‌ای که اکنون در بسیاری از کشورهای دنیا مرسوم شده است، تدوین، آموزش، اعمال و نظارت بر پیروی از کدها و استانداردهای رفتاری است. مدیرانی که از دغدغه‌های اخلاقی برخوردار بوده‌اند، همت خود را صرف تهیه فهرستی از بایدها و نبایدهای رفتاری کرده‌اند. رعایت این بایدها و نبایدها ضامن ارزشمند و فضیلت‌آمیز بودن رفتار صاحبان حرفه و شاغلان، در آن کسب و کار است. این بایدها و نبایدها، الگوی رفتار ارتباطی افراد سازمان را با یکدیگر و نیز با مشتری، ارباب رجوع و سایر افراد ذینفع (در موقعیت‌های مختلف) ترسیم می‌کند. فهرست الزامات و تعهدات اخلاقی که به صورت بایدها و نبایدها تدوین می‌شود، اغلب کدهای رفتاری و یا نظام‌نامه‌های اخلاقی^۳ نامیده می‌شوند (قراملکی، ۱۳۹۷).

اخلاق ورزشی، از موضوعات اخلاق کاربردی است که به مسائل اخلاقی مرتبط با فعالیت‌های ورزشی می‌پردازد. هدایت رفتار یک فرد، گروه یا تیم ورزشی بر اساس ارزش‌ها و هنجارها، علاوه بر سالم‌سازی فضاهای ورزشی، نتایج مطلوب‌تر ورزشی را به دنبال دارد و توسعه آن ضامن توسعه سلامت و نشاط جامعه خواهد بود (تاج‌بخش، ۱۳۹۳). همچنین، تمام آنچه در اخلاق عمومی وجود دارد و متناسب و قابل پیاده شدن هستند، در مبادین ورزشی باید مورد عمل قرار گیرند. به علاوه، نظام‌نامه اخلاقی بر اساس اصول و رهنمودهای اخلاقی شکل گرفته است و در واقع ارزش‌های شغلی یک حرفه را نشان می‌دهد (بهرام‌وش و نیک‌آیین، ۱۳۹۵). اخلاق و قوانین حرفه‌ای به منظور ایجاد رفتاری بی‌طرفانه، شایسته و همراه با مسئولیت‌پذیری در افراد به وجود آید تا هنگام تصمیم‌گیری اخلاقی چارچوبی برای آن باشد (شعبانی‌بهار، ۱۳۹۴).

بی‌اخلاقی ورزشی، زمانی روی می‌دهد که یک حرکت نامناسب یا غیراخلاقی از یک ورزشکار، مربی، داور و یا تماشاچی در زمین بازی سر می‌زند که اغلب خود فرد از نادرست بودن رفتار خود بی‌اطلاع است و این رفتار غلط ناشی از ناآگاهی او می‌باشد. به طور کلی، مسائل اخلاقی در حوزه ورزش (گرفتن رشوه، شکستن قوانین، نژاد پرستی، تقلب و ...) (سمپل^۴ و همکاران، ۲۰۱۹)،

1. Sinclair
2. Karande
3. Ethical Cods
4. Sampol

کاووسانو^۱، (۲۰۱۹)، مسائل زشت محیطی می‌باشند. در واقع، ورزش، محیطی بسیار جذاب و همراه با چالش‌های فراوان در حوزه‌های مختلف از جمله اخلاق و مسائل اخلاقی است (زمانیان یزدی و همکاران، ۱۳۹۷).

باید در نظر داشت باورهای ارزشی مربیان، ورزشکاران، تماشاگران و سایر عوامل مرتبط با ورزش، چگونگی تصمیم‌گیری آنان در شرایط دشوار اخلاقی، کمک شایانی در جهت بهبود رفتارهای آنان در تمام عرصه‌های ورزشی و اجتماعی است. همچنین با بهبود رفتارهای آنان به عنوان بخشی از جامعه ورزشی، شاهد توسعه ورزش در راستای تربیت افرادی با اصول و ارزش‌های فردی مطلوب خواهیم بود که همین امر، رشد و توسعه جامعه را در برخواهد داشت (کاووسانو، ۲۰۱۹). یکی از ابزارهایی که به توسعه رفتارهای اخلاقی در ورزش کمک می‌کند، نظام‌نامه‌ها یا مرام‌نامه‌های اخلاق در ورزش می‌باشد.

عدم وجود مدل‌ها و اصول مدون اخلاقی و ارزشی موجب می‌شود تا هر فردی در سازمان بر اساس احساس وجدانی خود دست به عملی بزند که شاید از دیدگاه فردی او بهترین باشد، اما از نظر جامعه و سازمان و مصالح کلی نظام چندان خوشایند و مطلوب نباشد. همچنین عرفانی و پاساجو (۱۳۹۶) در پژوهش خود بیان نمودند که یکی از راه‌های بهبود و توسعه اخلاق جوانمردی در بین ورزشکاران، تدوین مرام‌نامه اخلاقی است.

در پژوهش‌های بسیاری چه در داخل و چه در خارج از کشور به مسئله اخلاق در ورزش اشاره شده است. همچنین، نظام‌نامه‌هایی نیز بدین منظور تدوین شده است؛ از جمله: خسروی‌زاده و همکاران (۱۳۹۸) که به تدوین منشور اخلاقی مربیان هیئت‌های ورزشی پرداختند و دریافتند که ۸ عامل توکل به خدا، ورزش جوانمردانه، میهن دوستی، صداقت، قانون‌پذیری و سلامت کار، انسجام و همدلی، امانت‌داری، شجاعت، شفافیت مالی و روابط سالم به عنوان عامل‌های منشور اخلاقی مربیان شناسایی و تأیید شدند. همچنین مرادیان فارسانی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهش خود دریافتند که احترام، قانون‌مداری، صداقت، کرامت انسانی، رتبه‌بندی یا کسوت، عدالت و انصاف، نگرش حرفه‌ای، مسئولیت‌پذیری و منش پهلوانی به عنوان مؤلفه‌های نظام‌نامه اخلاقی کشتی‌گیران می‌باشند. باران چشمه و آفرینش خاکی (۱۳۹۴) به تدوین نظام نامه اخلاقی تیم‌های ورزشی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران پرداختند. کلیه اصول در ۹ عامل قانون‌مداری و احترام، شجاعت و دوری از ترس، صداقت، مسئولیت‌پذیری، کرامت انسانی، جوانمردی، توکل، منافع گروهی، همبستگی و اعتماد به نفس خلاصه شدند. تقی‌زاده (۱۳۹۳) نیز در پژوهشی به تدوین نظام نامه اخلاقی ورزش زورخانه‌ای در استان خراسان جنوبی پرداخت و نشان داد که عوامل قانون‌مداری، احترام، رتبه‌بندی، آداب زورخانه‌ای، صداقت و امانت‌داری، عدالت و شجاعت، فرهنگی و اجتماعی، کرامت انسانی، جوانمردی و پهلوانی و آموزش به عنوان عوامل تأثیرگذار، توان پیش‌بینی مفهوم اخلاقی در ورزش زورخانه‌ای را دارند. همچنین در پژوهشی که توسط نشاطی (۱۳۹۳) با عنوان «طراحی و تدوین نظام‌نامه اخلاقی شناگران استان یزد» انجام شد، ۷ مؤلفه اصلی شناسایی شدند: قانون‌مداری-احترام، دوپینگ-شجاعت-نفرت از ترس، واقع‌نگری، صداقت، عدالت، برادری، برابری، مسئولیت‌پذیری، دلسوزی، امانت‌داری، رازداری، کرامت انسانی، جوانمردی، پاکدامنی، صبر و شکیبایی، اصل بیطرفی، سخاوت، قناعت، توکل، عشق به میهن و منافع گروهی. بزرگ‌زاد مقیم (۱۳۹۳) در پژوهشی به تدوین نظام‌نامه اخلاقی در رشته بدمینتون پرداخت. نتایج تحقیق وی نشان داد که عوامل قانون‌مداری،

احترام، دوپینگ، شجاعت، نفرت از ترس، واقع‌نگردی، صداقت، عدالت، برادری و برابری، مسئولیت‌پذیری، دلسوزی، امانت‌داری، رازداری، کرامت انسانی، جوانمردی، پاکدامنی، صبر و شکیبایی، اصل بی‌طرفی و سخاوت و قناعت، توکل، عشق به میهین، منافع گروهی و همبستگی به عنوان عوامل تاثیرگذار توان‌پیش‌بینی مفهوم اخلاقی در ورزش بدمیتون را دارند. پورسلطان‌زندی و همکاران (۱۳۹۱) میزدر پژوهشی با عنوان «طراحی و تدوین نظام‌نامه اخلاقی اعضای هیئت علمی تربیت‌بدنی و علوم ورزشی ایران» به این نتیجه رسیدند که برمبنای تحلیل عاملی اکتشافی ۳۲ مولفه در شش عامل فعالیت‌های گروهی، صداقت‌گفتاری و رفتاری، وظیفه‌شناسی، رفتار حرفه‌ای، تعهد علمی و پژوهشی و مسئولیت مالی توان‌پیش‌بینی وضعیت اخلاقی اعضای هیئت علمی را دارند. با این همه، تا کنون پژوهشی که به بررسی و تدوین نظام‌نامه اخلاقی در بین داوران پردازد، انجام نشده است - فقط زیارت و آتاگوگو^۱ (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل فشار اجتماعی بر روی داوران فوتبال در ترکیه» دریافتند مهم‌ترین عواملی که منجر به استرس و در نهایت بروز رفتارهای غیراخلاقی در داوران می‌شود شامل رسانه‌های ملی، مدیران، مربیان، هواداران، بازیکنان فوتبال و ایمنی می‌باشد.

داوران از دیگر افرادی هستند که در کنار بازیکنان، مربیان و مدیران ورزشی، مشغول به فعالیت در ورزش می‌باشند. حرفه داوری در تمام رشته‌های ورزشی همیشه با اضطراب و استرس همراه بوده است. اغلب به نظر می‌رسد طرفداران داوری خیلی کم باشند. تقریباً همیشه تعبیر و تفسیر مربیان و بازیکنان از عملکرد داوری منفی بوده است. بازیکنان و مربیان برنده به ندرت به کیفیت مطلوب داوری اشاره می‌کنند، اما بازیکنان و مربیان که بازی را باخته‌اند حداقل بخشی از باخت خود را به ضعف داوری نسبت می‌دهند. بنابراین، در دنیای ورزش، داور اگر عملکرد خوبی نداشته باشد، تمامی انتقادات به سوی او خواهد بود. در حالی که حتی بهترین عملکرد خود را نیز در بازی نشان دهد، باز هم به او توجهی نمی‌شود (پیزی و استانگر^۲، ۲۰۱۹). داوران در رشته‌های ورزشی سه نقش متفاوت دارند: ۱. به عنوان میانجی، درگیر بحث و گفتگوها می‌شوند و درصدد حل تنش به وجود آمده بین دو فرد یا دو گروه برمی‌آیند که اغلب تمایلات ناسازگارانه‌ای با هم دارند؛ ۲. به عنوان قاضی که به کارگیری قوانین و اتخاذ تصمیماتی را به دنبال دارد؛ ۳. به عنوان مدیر، مسئولیت را به عهده می‌گیرد و تمامی عوامل درگیر در بازی را مدیریت می‌کند (وینبرگ و ریچاردسون، ۱۳۹۱). تهدید به حمله و نزاع از طرف بازیکنان، مربیان و تماشاچیان اغلب برای داوران وجود دارد. در ورزش‌های تماسی، امکان خشونت بدنی با داور طبیعی است. توانایی تصمیم‌گیری سریع طی یک نگاه در موقعیت‌های آنی، برای داوران حرفه‌ای لازم است. داوران این تصمیم‌گیری‌ها را در مسابقات، در شرایطی اتخاذ می‌کنند که باید عوامل مزاحم و حواس‌پرتی‌های کلامی و بصری هزاران تماشاچی را نادیده گیرند - مشاجرات و اعتراضات دوربین‌های تلویزیونی را نیز باید به این مشکلات اضافه کرد. همه این مطالب نشان از آن دارد که داوری، شغلی پر استرس و چالش‌برانگیز است. بنابراین داوران باید قادر به تحمل این چنین استرس‌های باشند تا رفتارهای غیراخلاقی در آن‌ها نمایان نگردد (زیارت و آتاگوگو، ۲۰۱۷). از سوی دیگر، برخی از شواهد نشان‌دهنده تردید در رفتار اخلاقی داوران حرفه‌ای است به عبارت دیگر، ممکن است آنها نیز برای بهرمندی از منافع، موفقیت یا

دستیابی به موقعیت‌های بهتر مالی و حرفه‌ای، قوانین را نقض و زمینه را برای شکست یک تیم فراهم نمایند (شاهی و همکاران، ۱۳۹۶).

مفاد و موضوعات منشور اخلاقی و نظام‌نامه اخلاقی در ورزش بسیار گسترده است و با توجه به اهمیت آن، هر سازمان و باشگاه ورزشی باید یک منشور اخلاقی بر اساس بیانیه ماموریت و رسالت خود تنظیم نماید تا همه افراد شاغل در آن سازمان ملزم به رعایت آنها باشند. محقق در این پژوهش به دنبال آن است که نظام‌نامه (مرام‌نامه) اخلاق داوری در ورزش کشور را تدوین کند و با مقبولیت حداکثری آن، امکان ضمانت اجرایی آن را دو چندان نماید.

روش‌شناسی پژوهش

این مطالعه به روش کیفی با رویکرد پدیدارشناسی انجام شد. پدیده مرام‌نامه اخلاق داوری ورزشی در ایران هنوز به درستی تبیین نشده است. متون و تحقیقات زیادی هم در این زمینه وجود ندارد و متون موجود هم بیشتر در چارچوب بررسی‌های کمی و منحصر به سازه ارزیابی به صورت کلی بوده است. از این رو، پژوهشگران حاضر رویکرد فوق را برای مرام‌نامه اخلاق داوری ورزشی در ایران انتخاب کرده‌اند. گفتنی است که در راستای جنبش پدیدارشناسی بر اساس دیدگاه‌های فلسفی، روش‌شناسی‌های مختلفی برای جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها مطرح شد. در پژوهش حاضر از روش پدیدارشناسی توصیفی شامل سه مرحله درک مستقیم، تجزیه و تحلیل و توصیف استفاده گردید. در مرحله درک مستقیم، محقق کاملاً در پدیده مورد نظر غوطه ور می‌شود. در این فرآیند، محقق ضمن اجتناب از هر گونه نقد، بررسی و اظهار نظر شخصی، پدیده مورد نظر را آن‌گونه می‌شناسد که مشارکت‌کنندگان توصیف می‌کنند. در مرحله تجزیه و تحلیل، محقق به دنبال تشخیص جوهره پدیده مورد نظر و تم‌های اصلی و مشترک است. در مرحله توصیف که مرحله آخر و مکمل مراحل قبلی است، اجزای اصلی و شاخص پدیده‌ها به هم مرتبط شده و تم‌ها و جوهره‌های موجود در پدیده‌ها گروه‌بندی می‌شوند (هالووی و ویلر، ۲۰۰۲). در این پژوهش درک عمیق تجربیات مسئولان و مطلعان مرام‌نامه اخلاق داوری ورزشی در ایران، با راه‌یافتن به توصیفات بیان شده از تجربیات آن‌ها در متن و زمینه ویژه خودشان امکان‌پذیر بوده است.

در این پژوهش با توجه به هدف مطالعه، شرکت‌کنندگان بر اساس نمونه‌گیری گلوله‌برفی از بین خبرگان امر اخلاق ورزشی و داوری در کشور انتخاب شدند. تعداد ۸ نفر از اساتیدی که طی سال‌های گذشته (۱۳۹۸-۱۳۸۰) در زمینه اخلاق در ورزش کتاب نوشته یا ترجمه نموده یا مقاله‌ای در نشریات داخلی و یا خارجی چاپ نموده بودند، اساتیدی که در همایش‌های اخلاق در ورزش، عضو پنل داوری بوده‌اند یا درس اخلاق در ورزش را در دانشگاه‌ها تدریس کرده‌اند در کنار ۷ نفر از داوران عضو کمیته داوری فدراسیون فوتبال، والیبال، هندبال، بسکتبال، کاراته و کشتی به عنوان نمونه انتخاب شدند.

معیارهای زیر برای انتخاب شرکت‌کنندگان در تحقیق شناسایی شدند (فلینت^۱، ۱۹۹۸):

۱. کلیدی بودن: آیا افراد شناسایی شده برای مشارکت در تحقیق، دانش و تخصص بالایی در حوزه اخلاق در ورزش دارند؟ افراد منتخب اولیه و نیز افرادی که توسط سایرین معرفی می‌شدند از لحاظ دانش نظری در حوزه اخلاق در ورزش و برخورداری از اطلاعات کافی بررسی شدند و

1. Holloway & Wheeler
2. Flint

خبره‌ترین افراد مورد مصاحبه قرار گرفتند. سعی شد از هر دو گروه اساتید دانشگاهی و داوران ورزشی (هم داوران رشته‌های تیمی و هم داوران رشته‌های انفرادی) به عنوان نمونه انتخاب و مصاحبه گردد.

۲. شناسایی شده توسط سایرین: آیا افرادی که برای مصاحبه انتخاب شده‌اند، در زمینه اخلاق در ورزش مطرح هستند؟ در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌ها با مشورت اساتید محترم نمونه‌های بخش کیفی پژوهش در قسمت دانشگاهی و اجرایی مورد استفاده قرار گرفت. در ابتدای انجام مصاحبه، با مطالعه قبلی و با شناخت کافی، تعداد دو استاد دانشگاه و دو داور (یکی ورزش انفرادی و دیگری ورزش گروهی) به عنوان نمونه انتخاب شدند و از آن‌ها خواسته شد که نقرات بعدی را برای مصاحبه انتخاب نمایند. بعد از معرفی نقرات بعدی، مطالعه‌ای کامل‌تر در زمینه سوابق علمی و عملی آن‌ها به عمل آمد و در صورت داشتن شرایط مقدماتی، با آن‌ها مصاحبه شد. بنابراین نمونه‌های پژوهش، زنجیره‌وار و به مانند گلوله‌برف، انتخاب و مورد مصاحبه قرار گرفتند.

۳. فهم نظری موضوع: آیا این افراد فهم مطلوبی از برخی ابعاد نظریه در حال تکوین دارند؟ این تحقیق، مصاحبه‌های انجام‌شده با افراد به فراخور میزان تخصص آن‌ها- در بعد علمی (اساتید) یا بعد عملی آن (داوران)- صورت گرفت.

۴. تنوع: آیا افراد منتخب، در مشاغل و سطوح سازمانی متنوعی در حال فعالیت هستند؟ در این تحقیق از افراد با دانش و تجارب مختلف استفاده شده است که در بین آن‌ها افراد با دانش (اساتید دانشگاهی) و تجربه (داوران) مورد استفاده قرار گرفته است.

۵. موافقت با مشارکت: آیا افراد منتخب، انگیزه مناسبی برای مشارکت در تحقیق داشتند؟ پیش از هر مصاحبه با توضیحاتی که در مورد طرح تحقیق داده می‌شد، از افراد برای شرکت در مصاحبه موافقت شفاهی کسب گردید.

فرایند گزینش نمونه‌ها ادامه پیدا کرد تا هنگامی که در جریان کسب اطلاعات، هیچ داده جدیدی پدیدار نشد. به عبارت دیگر، داده‌ها در ۱۴ مصاحبه به اشباع رسید و ادامه مصاحبه تنها برای اطمینان از درستی یافته‌ها انجام شد. در این پژوهش ۱۶ مصاحبه با ۱۵ نفر از مطلعان و خبرگان انجام پذیرفته است (با یک نفر از نمونه‌های پژوهش، دو بار مصاحبه شد).

به منظور جمع‌آوری اطلاعات، از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و عمیق استفاده شد. مصاحبه با یک سؤال وسیع و کلی درباره مرام‌نامه اخلاق داوری ورزشی در ایران شروع شد و سپس سؤال‌های اکتشافی برای تشویق شرکت‌کنندگان و دستیابی به اطلاعات عمیق‌تر مطرح گردید. در ادامه، سؤال اصلی مصاحبه و برخی از سؤالات فرعی (به دلیل آنکه در پاره‌ای از موارد، مصاحبه‌کننده مجبور به پرسیدن سؤالات بیشتری شد) مصاحبه آورده شده است.

مدت مصاحبه‌ها بین ۵-۳۵ دقیقه طی یک جلسه بود و از شرکت‌کنندگان خواسته شد تا زمان و مکان مصاحبه را به دلخواه خود تعیین کنند. مصاحبه‌ها تا دستیابی به داده‌های عمیق ادامه یافت. با اجازه مشارکت‌کنندگان، مصاحبه‌ها روی نوار ضبط و بلافاصله بعد از اتمام مصاحبه، پس از گوش دادن چندین باره، متن آنها پیاده و تحلیل شد. ابتدا اطلاعات مکتوب مربوط به مصاحبه‌ها چندین مرتبه خوانده تا محتوای کلی آن درک گردد- این کار همراه با گوش دادن به بخش‌هایی از اطلاعات ضبط شده انجام شد (مروری بر تمام اطلاعات). در مرحله بعد، عبارات، جملات یا بندهایی که مربوط به سؤال‌های پرسیده شده در مصاحبه‌ها بودند، جدا شد و در فایل‌های جداگانه‌ای نگهداری گردید. این کار به این دلیل انجام شد که اطلاعاتی که درصد اهمیت کمتری دارند، از دست نروند، زیرا ممکن بود در مراحل بعدی اهمیت آن‌ها مشخص شود (بیرون کشیدن جملات مهم). پس از آن

برای هر جمله مهم، یک توصیف کوتاه از معنی پنهان در آن نوشته شد. این فرایند توسط سه نفر به صورت جداگانه و با هم انجام گردید و سپس معانی بیرون کشیده از جملات با هم ترکیب شدند تا یک معنی مشترک حاصل گردد (ایجاد معانی فرموله شده). در مرحله بعد، عبارات و جملات کوتاهی از معانی فرموله شده توسط هر یک از نفراتی که مرحله چهارم را انجام داده بودند، به طور جداگانه در دسته‌ها ایجاد و پس از آن به بحث گذاشته شد. تکرار مضامین، یکی از شاخص‌های اعتبار است. برای تعیین اعتبار داده‌ها در این مرحله، یک نفر از افراد ذی‌صلاح مضامین به دست آمده را با اطلاعات تطبیق داد (قرار دادن معانی فرموله شده در داخل دسته‌ها و شکل دادن مضامین (تم‌ها) در درون دسته‌های مختلف). پس از آن مفاهیم کلیدی اطلاعات که با اتفاق نظر پژوهشگران انتخاب شده بودند، به صورت خلاصه‌ای روایت‌وار نوشته شدند. هدف از توصیف روایتی، بیان یافته‌ها در قالب جملات بدون ابهام و به صورت خلاصه است. این خلاصه توسط پژوهشگر نوشته شد و سپس استاد راهنما و یک نفر دیگر از دانشجویان دکتری مدیریت ورزشی به اتفاق پژوهشگر آن‌ها را تصحیح کردند (ایجاد یک توصیف روایتی مختصر).

در ادامه کار به منظور تأیید روایی و دقت تحقیق، معتبر بودن، اطمینان‌پذیری و قابلیت تأیید داده‌ها بررسی شد. برای تضمین معتبر بودن، یافته‌های این مطالعه به شرکت‌کنندگان ارائه شد و آن‌ها نظرات خود را درباره هماهنگی یافته‌ها با تجربیات خود به محققان ابراز کردند (بازگشت به منظور تعیین اعتبار). همچنین تعمق مشارکتی پیرامون مضمون‌های پدیدار شده توسط گروه تحقیق در مراحل مختلف مطالعه انجام شد. پژوهشگر به همراه اساتید راهنما و مشاور، با حفظ مستندات در تمام مراحل پژوهش قابلیت تأیید این پژوهش را تضمین کردند. علاقمندی پژوهشگران به پدیده مورد مطالعه، تماس درازمدت با داده‌ها و همچنین تلاش برای کسب نظرات دیگران در این زمینه از دیگر عوامل تضمین‌کننده قابلیت تأیید بودند. به منظور تجزیه و تحلیل و استخراج کدهای پژوهش، از نرم‌افزار Max QDA نسخه Pro استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

در این بخش از پژوهش، اطلاعات جمع‌آوری شده از اجرای مصاحبه‌ها تجزیه و تحلیل شدند. ابتدا داده‌های توصیفی مصاحبه‌شوندگان و در جدولی مضمون‌ها و زیرمضمون‌ها ارائه گردیدند و در بخش بعد، هر کدام از مضمون‌ها به صورت مبسوط توصیف شدند. در این پژوهش ۱۵ نفر به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند که ۱۳/۳ درصد از آن‌ها زن و بقیه مرد بودند. ۳۳/۳ درصد دارای تحصیلات کارشناسی، ۱۳/۳ درصد دارای تحصیلات کارشناسی ارشد و ۵۳/۴ درصد دارای تحصیلات دکتری بودند. ۴۶/۶ درصد از جامعه داوری و ۵۳/۴ درصد از جامعه دانشگاهی در این پژوهش مشارکت داشتند. میزان سابقه بیشتر نمونه‌های پژوهش بیش از ۲۰ سال بود (۶۶/۷ درصد). از آنالیز مصاحبه‌ها، ۸ مضمون و ۶۱ زیرمضمون استخراج شده است. در جدول ۱، زیرمضمون‌ها و مضمون‌های اصلی و تعداد تکرار آن‌ها ارائه شده است:

جدول ۱. استخراج مضمون‌ها و زیرمضمون‌های استخراج شده به همراه شواهد گفتاری و فراوانی

تکرار	زیرمضمون‌ها	مضمون اصلی (تکرار)
۳	به موقع در زمان مسابقه برای داوری حاضر شود.	قانون‌مداری
۴	از اجرای قوانین نترسد	(۳۳)
۵	به پیامدهای اجرای قوانین فکر نکند.	
۳	فقط مجری قوانین باشند.	

	۴	بازیکنان را به آرامش و رعایت قوانین راهنمایی کند.
	۶	بازیکنان را به رعایت قوانین، تشویق کند.
	۸	بازیکنانی که قوانین را رعایت کرده‌اند، تشویق کند.
احترام (۱۷)	۴	به مربیان هر دو تیم احترام بگذارد.
	۵	به تماشاگران احترام گذاشته و از تحریک آن‌ها اجتناب نماید.
رفتاری (۹۷)	۸	به حقوق فردی و انسانی بازیکنان احترام بگذارد.
	۷	آرامش داشته باشند.
	۶	احساسات خود را کنترل کنند.
	۲	با جدیت با بازیکنان برخورد نماید.
	۵	به رشد اخلاقی سایر داورها، کمک کند.
	۴	خویش‌تن‌دار بوده و توانایی حفظ آرامش و کنترل رفتارهای خود را داشته باشد.
	۸	از تمسخر بازیکنان در حین بازی، خودداری نماید.
	۵	از به‌کاربردن الفاظ ناشایست اجتناب نماید
	۶	بازیکنان را تهدید نکند.
	۷	بازیکنان را تحقیر نکند.
	۹	هیچ‌انگاز خود که ناشی از برد یا باخت مسابقه است را کنترل کند.
	۵	با مهربانی و خوشرویی با بازیکنان برخورد نماید.
	۶	بر سر بازیکنان فریاد نزند.
	۵	برای علاقمندان به داوری، الگوسازی اخلاقی نماید.
	۷	از عصبانی شدن بازیکنان جلوگیری نماید.
	۸	پوشش مناسب (وضعیت ظاهری) داشته باشد.
	۷	اشتباهات خود را بپذیرد.
ارتباطی (۲۰)	۵	ارتباط مناسبی با ورزشکاران و مربیان تیم‌های تحت داوری، برقرار نماید.
	۴	به حرف‌های بازیکنان خوب گوش دهد.
	۲	در برخورد با بازیکنان از انعطاف‌پذیری لازم برخوردار باشد.
	۳	با بازیکنان صحبت کند و آن‌ها را درک کند
	۶	با بازیکنان، مربیان و سرپرستان، با برقراری ارتباطات، همدردی نماید
فساد (۲۲)	۱۰	از گرفتن رشوه دوری نماید.
	۸	تبانی ننماید.
	۴	در صورت آگاهی از تبانی بازیکنان، گزارش دهد.
عدالت (۲۳)	۷	متناسب با شرایط سنی بازیکنان داوری نماید.
	۵	بین تیم‌های تحت داوری خود، تبعیض قائل نشود. (قومی، نژادی، اجتماعی و خانوادگی و ...)
	۶	با بازیکنان به طور مساوی برخورد نماید.
	۵	تنبیهاات با جرم مرتکب شده تناسب داشته باشد.
فرهنگی - اجتماعی (۹۸)	۷	تفاوت‌های فرهنگی بازیکنان را در زمین مسابقه در نظر بگیرد.
	۸	از لحاظ رفتاری در جامعه، الگو باشد.
	۹	طوری رفتار کند تا در جامعه مورد احترام باشد.
	۶	نجابت در گفتار، رفتار و معاشرت‌های اجتماعی داشته باشد.
	۵	امانت‌دار مردم باشد.
	۷	فرهنگ و سنت‌های اجتماعی و اسلامی را رعایت نماید.
	۶	از مقبولیت اجتماعی بین مردم برخوردار باشد.
	۳	در رفتارهای اجتماعی عزت نفس داشته باشد.

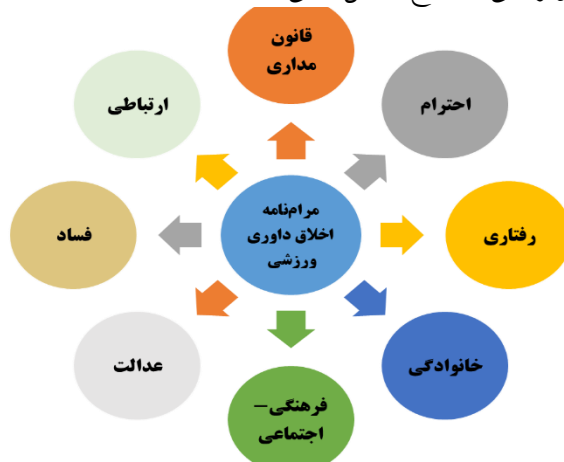

۷	در برخورد با مسائل و مشکلات اجتماعی خویشتن دار باشد.
۸	نظم و انضباط اجتماعی را رعایت نماید.
۷	در برخوردهای اجتماعی ثبات رأی(در گفتار و رفتار) داشته باشد.
۵	در محیط‌های شغلی و اجتماعی با همکاران ارتباطات مثبت و مناسب برقرار نماید.
۷	در برخورد با دیگران ادب و احترام را رعایت نماید.
۶	در برخورد با مسائل مختلف اجتماعی، قضاوت صحیح و منطقی داشته باشد.
۳	با رسانه‌ها، اخلاق مناسب داشته باشد.
۴	در فضای مجازی، اخلاق را رعایت نماید.
۵	از لحاظ رفتاری در محیط خانوادگی خود الگو باشد.
۸	به همسر، فرزندان و خویشاوندان خود احترام بگذارد.
۷	ایثار و از خودگذشتگی در قبال خانواده خود داشته باشد.
۴	به همسر و فرزندان خود وفادار باشد.
۲	در قبال وظایف خود نسبت به خانواده وظیفه‌شناس باشد.
۳	وقت کافی برای در کنار خانواده بودن، در نظر بگیرد.
۲	موضوعات و مسائل داوری را به محیط خانواده منتقل نکند.

خانوادگی
(۳۱)

۷۵

در شکل زیر تصویر کلی از نتایج تحلیل کیفی داده‌ها نشان داده شده است:

شکل ۱. مدل نهایی پژوهش

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر، تدوین مرام‌نامه اخلاق داوری ورزشی در ایران با رویکرد پدیدارشناسی می‌باشد. ۸ مضمون و ۶۱ زیرمضمون در این زمینه استخراج شد که قانون‌مداری، احترام، رفتاری، ارتباطی، فساد، عدالت، فرهنگی - اجتماعی و خانوادگی از جمله مضمون‌های استخراجی در این پژوهش بودند.

قانون‌مداری یکی از عوامل نظام‌نامه اخلاق داوری در ورزش کشور بود. داوران در رشته‌های مختلف ورزشی، ملزم به رعایت قوانین مربوط به رشته خود می‌باشند. با وجود این، بسیاری از

داوران از دانش کافی مربوط به وظایف قانونی خود برخوردار نیستند. میرصفیان و محمدی‌نژاد (۱۳۹۷) در پژوهش خود بیان نمودند که داوران رشته‌های ورزشی پربرخورد، دانش مناسبی در زمینه مسائل قانونی مرتبط با حرفه داوری ندارند. همچنین عملکرد آنها در زمینه اجرای وظایف قانونی مرتبط با حرفه داوری در محیط رقابت مناسب ارزیابی نشده است. این نتایج با یافته میرصفیان (۱۳۹۶) که در پژوهش خود دریافت آگاهی داوران از برخی حیطه‌های وظایف قانونی داوری کافی است، اما دانش آنها از نتایج عدم اجرای وظایف مربوطه، عناصر لازم جهت تحمیل مسئولیت مدنی، معیار یک داور متعارف و چگونگی ورود به دعوی قضایی مناسب نمی‌باشد، تفاوت دارد. بنابراین به صورت کلی نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های خسروی‌زاده و همکاران (۱۳۹۸)، میرصفیان و محمدی‌نژاد (۱۳۹۷) و میرصفیان (۱۳۹۶) که در پژوهش‌های خود به بررسی مسائل قانونی و حقوقی داوری در رشته‌های مختلف ورزشی و اهمیت این مسائل در داوری پرداخته بودند، همخوان و همراستا می‌باشد. همچنین با پژوهش‌های باران چشمه و آفرینش خاکی (۱۳۹۴)، تقی‌زاده (۱۳۹۳) و مرادیان فارسانی و همکاران (۱۳۹۸) که به قانون‌مداری به عنوان یکی از ارکان نظام‌نامه اخلاقی در ورزش اشاره دارند، همخوان و همراستا می‌باشد. از سوی دیگر، علی‌عسگری و نیازی (۱۳۹۲) در پژوهش خود بیان نمودند که اخلاق در پیشگیری از قانون‌گریزی نقش مهمی دارد. حلییان و همکاران (۱۳۹۳) به شناسایی و اولویت‌بندی معیارهای اخلاقی در ورزش حرفه‌ای پرداخته‌اند. آنها در این پژوهش معیارهای اخلاقی را به معیارهای تربیتی، روانشناختی، قانونی، اقتصادی و فرهنگی اجتماعی اخلاق در ورزش حرفه‌ای ایران تقسیم‌بندی نموده‌اند. ایشان مؤلفه‌هایی مانند توهین نکردن به حریف در میدان مسابقه، قانون‌مداری به جای رابطه‌مداری، آموزش ارزش‌های اخلاقی از اولین روزهای شروع به ورزش، عدم پرداخت رشوه و زدوبندهای مالی و پرهیز از خودخواهی و غرور بیش از حد را از معیارهای اخلاقی در ورزش حرفه‌ای بیان کرده‌اند. بنابراین با توجه به نتایج پژوهش در این قسمت به متولیان امر داوری در رشته‌های مختلف ورزشی توصیه می‌شود که با اتخاذ قوانینی، سعی در رعایت قوانین داوری نمایند.

از نتایج دیگر پژوهش حاضر، رعایت احترام به عنوان یکی از ارکان نظام‌نامه اخلاق داوری در ورزش بود. عیدی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهش خود به عامل احترام به عنوان یکی از ارکان پرسشنامه اخلاق حرفه‌ای مربیان ورزشی تأکید نمودند. رزاقی و همکاران (۱۳۹۳) به تعیین اعتبار و روایی نسخه فارسی پرسشنامه منش پهلوانی پرداختند. نتایج نشان داد که این مقیاس دارای پنج عامل احترام به روابط اجتماعی، احترام به قوانین و مسئولان، تعهد به ورزشی که به آن پرداخته می‌شود، احترام و توجه به حریف و عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی بود. بنابراین نتایج پژوهش حاضر در این قسمت با نتایج پژوهش‌های عیدی و همکاران (۱۳۹۵)، باران چشمه و آفرینش خاکی (۱۳۹۴)، تقی‌زاده (۱۳۹۳)، رزاقی و همکاران (۱۳۹۳)، نشاطی (۱۳۹۳)، بزرگ‌زاد مقیم (۱۳۹۳) و مرادیان فارسانی و همکاران (۱۳۹۸) همخوان و همراستا می‌باشد. از این‌رو، به متولیان امر داوری در ورزش توصیه می‌شود که داوران را ملزم به رعایت احترام به تمامی افراد حاضر در میدان مسابقه نمایند و با ارزیابی‌های مدون و مداوم داوران، افراد شایسته را مورد تشویق قرار دهند.

رعایت عوامل رفتاری در قبال دیگران (هواداران، ورزشکاران، مربیان، خانواده ورزشکاران و ...) از سوی داوران منجر به رشد اخلاق در محیط‌های ورزشی می‌گردد؛ عواملی مثل کنترل احساسات، عدم پرخاشگری و توهین به ورزشکاران، پرهیز از تهدید، تحقیر و تمسخر ورزشکاران، عدم تحریک ورزشکاران و سایرین، رعایت پوشش و ظاهر مناسب و ... . بنابراین به داوران ورزشی کشور توصیه می‌شود که در برخورد با افراد در محیط‌های ورزشی، از عوامل رفتاری شایسته بهره‌گیری نمایند.

مهارت های ارتباطی، مهارت هایی هستند که در تعاملات بین فردی و فرایند ارتباطات نقش دارند؛ مهمترین این مهارت ها شامل مهارت های کلامی، گوش دادن و بازخورد مؤثر است (یوکل^۱، ۲۰۰۸). با تجهیز داوران به مهارت های ارتباطی می توان از بروز بسیاری از ناهنجاری های اخلاقی و رفتاری هم از جانب داور و هم از سوی ورزشکاران، تماشاچیان و مربیان، جلوگیری نمود. نظری و صالحی (۱۳۹۶) در پژوهش خود بیان نمودند که داوران در صورتی که از مهارت های ارتباطی مناسبی برخوردار باشند، کارایی آن ها افزایش می یابد. از سوی دیگر، داورزنی و ناعمی (۱۳۹۷) در پژوهش خود دریافتند که مهارت های ارتباطی بر اخلاق حرفه ای تأثیرگذار اند. بنابراین نتایج پژوهش حاضر در این قسمت با نتایج پژوهش های خسروی زاده و همکاران (۱۳۹۸)، نظری و صالحی (۱۳۹۶) و داورزنی و ناعمی (۱۳۹۷) همخوان و همراستا می باشد. از این رو، به مدیران ورزش کشور و متولیان امر داوری در ورزش کشور توصیه می شود که سعی در بهبود مهارت های ارتباطی داوران نمایند و یا داورانی را برای قضاوت در مسابقات انتخاب نمایند که از مهارت های ارتباطی مناسبی برخوردار باشند. همچنین در فرایند شرکت در دوره های داوری، سرفصلی را به آموزش فنون مهارت های ارتباطی در داوری اختصاص دهند.

فساد، حیطه بعدی مربوط به اخلاق در داوری است. شفيعی و افروزه (۱۳۹۷) در پژوهش خود بیان نمودند که داوران می توانند با اعمال تبانی برای برد در مسابقات منجر به فساد در ورزش گردند. در واقع، فساد در ورزش همیشه جزو مباحث برجسته در محافل علمی و ورزشی بوده است. پژوهش های زیادی در زمینه چرایی این پدیده انجام شده است، اما ورزش کشور کماکان شاهد بروز این پدیده در صحنه های رقابت های ورزشی می باشد. در سال های اخیر، به دلیل مشکلاتی که فساد در ورزش به وجود آورده، سعی در استفاده از ابزارهای کمکی شده است؛ از جمله استفاده از کمک داور ویدیویی^۲؛ اما این ابزار که در باشگاه های فوتبال سایر کشورها از آن استفاده می شود، بسیار گران و هزینه بر می باشد - رقمی بیش از ۳۰۰ هزار دلار برای هر ورزشگاه - ولی می تواند به عنوان یکی از راه های جلوگیری از فساد در ورزش مد نظر قرار گیرد. راه دیگری که به متولیان ورزش کشور توصیه می شود، برخورد قاطع با داوران خاطی است که البته وضع قوانین بازدارنده، نتایج مثبت بیشتری نسبت به برخورد قاطع دارد.

عدالت عامل بعدی شناسایی شده در زمینه مرامنامه اخلاق داوری است. رعایت عدالت در قضاوت های ورزشی از سوی داوران منجر به ایجاد جو آرامش و به دور از تنش در زمین و خارج از زمین مسابقه می گردد. در واقع رعایت عدالت برای داور - همچون قاضی - از قواعد قضاوت است (منصوری فیاض، ۱۳۹۱). نتایج پژوهش در این قسمت با نتایج پژوهش های نشاطی (۱۳۹۳)، بزرگزاد مقیم (۱۳۹۳) و مرادیان فارسانی و همکاران (۱۳۹۸) همخوان و همراستا می باشد. بنابراین به متولیان امر داوری در ورزش توصیه می شود که شرایط ایجاد عدالت در داوری را مهیا نمایند. البته لازمه مشاهده عدالت از سوی داوری، اعمال عدالت برای داوران است. تفاوت در پرداخت حق الزحمه داوران در رشته های مختلف و متفاوت با سایر کشورها منجر به سرخوردگی داوران می گردد و بی عدالتی در امر قضاوت را در پی دارد. بنابراین مدیران مربوطه باید زمینه های مالی و اجتماعی مناسبی را برای داوران مهیا نمایند.

عوامل فرهنگی - اجتماعی نیز از دیگر عوامل شناسایی شده در مرام‌نامه اخلاق داوری است. عوامل فرهنگی و اجتماعی بسیاری هستند که می‌توانند نشان‌دهنده اخلاق داور چه در محیط ورزش و چه خارج از محیط ورزش باشند. درک تفاوت‌های فرهنگی افراد (در زمین مسابقه) یکی از این موارد است. تفاوت‌های فرهنگی افراد منجر به واکنش متفاوت در مواجهه با یک عمل مشابه می‌گردد. داور با شناخت این تفاوت‌ها می‌تواند عکس‌العمل مناسبی از خود نشان دهد. رعایت هنجارهای اجتماعی در جامعه و در فضای مجازی، یکی دیگر از این مسائل است. نتایج پژوهش در این قسمت با نتایج پژوهش حلییان و همکاران (۱۳۹۳) همخوان و همراستا می‌باشد. بنابراین به متولیان امر داوری در ورزش توصیه می‌شود که رعایت عوامل فرهنگی - اجتماعی را به داوران خود گوشزد نمایند. در نهایت عامل خانوادگی از جمله عوامل مؤثر در مرام‌نامه اخلاق داوری است. در صورتی که داوران، در محیط خانوادگی خود الگو باشند، می‌توانند نقش پررنگی در جامعه و شغل خود داشته باشند. بنابراین توصیه می‌شود که داوران، شرایط خانوادگی خود را کنترل نمایند تا بتوانند در محیط مسابقه اخلاق خوبی از خود به نمایش بگذارند.

بنابراین همان گونه که صفری جعفرلو و قربانی (۱۳۹۷) در پژوهش خود دریافتند می‌توان ارزش‌های اخلاقی را از طریق راهبردهای آموزشی، پژوهشی، ورزشی، اطلاع‌رسانی و مدیریتی توسعه داد. با توسعه رفتارهای اخلاقی از سوی دست‌اندرکاران ورزش به خصوص داوران می‌توان شاهد بهبود عملکرد کل سیستم ورزشی کشور بود (پیزی و استانگر، ۲۰۱۹). همچنین رفتارهای اخلاقی منجر به انسجام بیشتر جامعه می‌گردد (گراپنسپرگر و تیساک، ۲۰۱۸ و برمهجو^۳ و همکاران، ۲۰۱۸).

یکی از بحث‌انگیزترین گروه‌ها در جهان ورزش، داوران هستند. امروز در جهان ورزش، به دلیل آنکه مقادیر زیادی پول در بسیاری از مسابقات شرط‌بندی می‌شود، ارزش‌های اخلاقی و پایبندی به آن برای داوران بسیار مهم قلمداد می‌شود. شاید بهترین تعبیر و تعریفی که از یک داور بتوان کرد این باشد: «داوران باید عدالت را تعریف و تقسیم کنند». آیا داوری که در این جمله جای بگیرد، روندی اخلاقی را نیز در داوری خود دنبال می‌کند؟ جواب تا حدودی مثبت است. داوران باید برای داشتن یک داوری صحیح و اخلاقی، اول آموزش و تعلیم کافی را در زمینه حرفه خود دیده باشند. برای همگام شدن با پیشرفت علم، داوری نیز باید به‌روز باشد. بنابراین شرکت داوران در کلاس‌های آموزشی جهت بالابردن سطح علم و آگاهی آنان در کنار داشتن تجربه و اعتماد به نفس ضروری است. علاوه بر ماهیت نشاط‌آمیز ورزش و بار کنترل هیجان‌ات مربیان، ورزشکاران و تماشاگران که داوران باید به آن توجه کنند، کمبود سطح علم و آگاهی و نداشتن اعتماد به نفس در نگاه داوری، بر تنش‌زا بودن داوری یک مسابقه می‌افزاید. نکته دیگری که گاهی باعث ناداوری‌هایی در دنیای ورزش می‌شود، بحث مالی است. در بین کل جامعه ورزشی به جز تماشاگران که برای دیدن یک مسابقه حاضر به دادن پول هستند، داوران کمترین درآمد را دارند. بنابراین سازمان‌های ورزشی جامعه باید ضمن تأمین مالی داوران و توجه به تلاش مهم و تأثیرگذار این گروه از جامعه عظیم ورزشی، به تربیت و ارزشیابی داوران اهتمام ورزند. توجه به این امر باعث می‌شود پایبندی اخلاقی داوران، تحت‌الشعاع مسائل مالی قرار نگیرد. در اینجا به طبقه‌بندی استانداردهای اخلاقی داوران ورزشی نیز اشاره می‌شود:

1. Pizzi & Stanger
2. Graupensperger Tisak
3. Bermejo

- ۱- بی طرفی: داوران باید بی طرفانه و بدون تعصب و ابهام داوری کنند.
  - ۲- عدم وابستگی: داوران باید از هر آنچه آنها را از واقعیت، درستی و حقیقت دور می‌کند، اجتناب نمایند؛ مانند وابستگی به یک تیم، هدیه یا پول گرفتن، در استخدام یک تیم خاص بودن و ... .
  - ۳- ادب و تواضع: داوران باید در نهایت تواضع و ادب، رفتارهای مطلوب اخلاقی با بازیکنان، مربیان، داوران دیگر، رسانه‌های گروهی و ... در پیش گیرند.
  - ۴- ارتقای دانش فنی: داوران باید درصدد پیشرفت خود از طریق آموزش، مطالعه، افزایش تجربه و ... باشند.
  - ۵- شرکت نکردن در فعالیت‌های ناجوانمردانه ورزشی: داوران نباید در قضاوت‌های خود عامل اقتصادی، نژاد، جنس، رنگ، سن، ناتوانی جسمی و ملیت و قومیت را در نظر بگیرند و منصفانه و جوانمردانه داوری کنند. به نظر می‌رسد برای داشتن یک داوری مناسب، اخلاقی و صحیح، پیروی از روند یاد شده ضروری است.
- در مجموع، به مدیران و متولیان ورزش و داوری ورزشی کشور پیروی از اصول مرام‌نامه حاضر در جهت بهبود و رشد عوامل اخلاقی در محیط‌های ورزشی توصیه می‌شود.

منابع

- ادیب حاج‌باقری، محسن؛ پرویزی، سرور و صلصالی، مهوش. (۱۳۹۴). روش‌های تحقیق کیفی. تهران: بشری
- باران چشمه، مهر علی و آفرینش خاکی، اکبر. (۱۳۹۴). «طراحی و تدوین نظام نامه اخلاقی تیم‌های ورزشی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران». نشریه آموزش در علوم انتظامی. ۲، صص ۳۵-۵۲.
- بزرگ‌زاد مقیم، حسن. (۱۳۹۳). «طراحی و تدوین نظام نامه اخلاقی در رشته بدمینتون». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تفت، دانشکده علوم انسانی و تربیت بدنی.
- تاج‌بخش، علی. (۱۳۹۳). «مدل ارتقای سطح اخلاق ورزشی با رویکرد اخلاق اسلامی». پژوهش‌نامه اخلاق. ۷(۲۵)، صص ۴۵-۶۸.
- تقی‌زاده، علی. (۱۳۹۳). «طراحی و تدوین نظام نامه اخلاقی ورزش زورخانه ای استان خراسان جنوبی». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی علوم ورزشی.
- حلبیان، سیمین؛ گودرزی، محمود و علیدوست قهفرخی، ابراهیم. (۱۳۹۳). «شناسایی و اولویت‌بندی معیارهای اخلاقی در ورزش حرفه ای ایران». پژوهش‌های فیزیولوژی و مدیریت در ورزش. ۲(۲)، صص ۶۹-۸۷.
- خسروی‌زاده، اسفندیار؛ خلجی، حسن و مندعلی‌زاده، زینب. (۱۳۹۸). «تدوین منشور اخلاقی مربیان هیئت‌های ورزشی استان مرکزی». نشریه مدیریت منابع انسانی در ورزش. ۶(۲)، صص ۳۵۷-۳۷۴.
- داورزنی، مریم و ناعمی، علی محمد. (۱۳۹۲). «تاثیر آموزش مهارت‌های ارتباطی با رویکرد دینی بر اخلاق حرفه ای و اهمال کاری شغلی کارکنان علوم پزشکی سبزوار». دانشگاه علوم پزشکی سبزوار. ۲(۲)، صص ۱۴۳-۱۵۰.
- رزاقی، محمدابراهیم؛ مهربانی، قاسم و هنری، حبیب. (۱۳۹۳). «تعیین اعتبار و روایی نسخه فارسی پرسشنامه منش ورزشی». روانشناسی ورزشی. ۹، صص ۸۱-۹۲.
- شاهی‌آوینی، محبوبه؛ پورسلطانی، حسین و شجاع، رضا. (۱۳۹۶). «مقایسه نظام نامه اخلاقی بر اساس ویژگی‌های جمعیت شناختی مربیان ایروبیک». اولین همایش ملی انجمن علمی مدیریت ورزشی.
- شعبانی‌بهار، غلامرضا. (۱۳۹۴). اصول و مبانی تربیت‌بدنی و ورزش. همدان: انتشارات دانشگاه بوعلی سینا
- شفیع‌ی، شهرام و افروزه، حکیمه. (۱۳۹۷). «شناسایی و تبیین مؤلفه‌های مؤثر در بروز فساد در فوتبال ایران». مطالعات مدیریت ورزشی. ۴۷، صص ۳۹-۶۶.
- صفری‌جعفرلو، حمیدرضا و قربانی، محمدحسین. (۱۳۹۷). «تحلیل کیفی اشاعه ارزش‌های اخلاقی ورزش در بین دانشجویان: مطالعه ای برخاسته از داده‌ها». مدیریت ورزشی. ۹(۴)، صص ۶۳۵-۶۴۹.
- عرفانی، نصراله و پاساجو، علی. (۱۳۹۶). «راهکارهای توسعه اخلاق جوانمردی در بین ورزشکاران بخش قهرمانی استان همدان». پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی. ۷(۱۴)، صص ۱۷-۲۷.

- علی‌عسگری، ابراهیم و نیازی، قدرت‌الله. (۱۳۹۲). «نقش اخلاق در پیشگیری از قانون‌گریزی». اخلاق زیستی. ۹، صص ۱۲۲-۱۴۳.
- عیدی، حسین؛ شعبانی مقدم، کیوان و امیری، جهان. (۱۳۹۵). «هنجار یابی پرسشنامه‌ی اخلاق حرفه‌ای مربیان ورزشی». پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی. ۵(۱)، صص ۱۱-۲۱.
- فرامرز قراملکی، احد. (۱۳۹۷). اخلاق حرفه‌ای. چاپ ۱۲، انتشارات نشر مجنون
- مرادیان فارسانی، فرزین؛ ازمشا، طاهره؛ مهدی پور، عبدالرحمن و مرعشیان، سید حسین. (۱۳۹۸). «تدوین نظام‌نامه اخلاقی ورزشکاران فدراسیون کشتی جمهوری اسلامی ایران». پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی. ۸(۱)، صص ۵۷-۶۸.
- منصوری فیاض، فاطمه. (۱۳۹۱). «داوری و مسئولیت داوران در مسابقات ورزشی از دیدگاه فقه و حقوق اسلام». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده الهیات و معارف اسلامی.
- میرصفیان، حمیدرضا. (۱۳۹۶). «سنجش دانش داوران فوتبال از مسائل حقوقی مرتبط با حرفه داوری». مطالعات مدیریت ورزشی. ۴۴، صص ۳۷-۵۰.
- میرصفیان، حمیدرضا و محمدی‌نژاد، آزاده. (۱۳۹۷). «بررسی نگرش، دانش و عملکرد داوران رشته‌های ورزشی پربرخورد در ارتباط با مسائل قانونی مرتبط با حرفه داوری». رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی. ۶(۲۲)، صص ۳۷-۵۲.
- نشاطی، حمیده. (۱۳۹۳). «طراحی و تدوین نظام‌نامه اخلاقی شناگران استان یزد». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تفت.
- نظری، رسول و صالحی، احمد. (۱۳۹۶). «ارائه مدل معادلات ساختاری تأثیر مهارت‌های ارتباطی بر مهارت‌های داوری و کارآمدی داوران لیگ برتر فوتبال ایران». رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی. ۵(۱۶)، صص ۴۹-۶۰.
- وینبرگ، ربرت آل و ریچاردسون، پگی آ. (۱۳۹۱). روان‌شناسی داوری. سیروس چوبینه. چاپ اول، تهران: انتشارات حتمی
- Bermejo, J. M., Borrás, P. A., Haces Soutullo, M. V., Ponseti, F. J. (2018). "IS FAIR PLAY LOSING VALUE IN GRASSROOTS SPORT?" Journal of Sport Psychology, Vol 27, PsyTool Supplement Suppl 3, pp. 1-5.
- Graupensperger, S. A., Tisak, M. S. (2018). "Moral Behavior in the Locker Room Predicts Perceptions of Task Cohesion in Youth Ice Hockey Player". J Hum Kinet. 65: 273-280.
- Gredin, N. V., Broadbent, D. P., Williams, A. M., & Bishop, D. T. (2019). "Judgement utility modulates the use of explicit contextual priors and visual information during anticipation". Psychology of Sport and Exercise, 101578. doi:10.1016/j.psychsport.2019.101578.
- Holloway, I., Wheeler, S. (2002). Qualitative research for nurses. 2nd edit. Oxford. Blachwell Science
- Kavussanu. M. (2019). "Understanding athletes' transgresses behavior: Progress and prospects". Psvchology of Sport and Exercise. doi:10.1016/i.nsvchsnort.2019.01.009.
- Pizzi. G.. & Stanger. N. (2019). "Consequences of teammate moral behavior: Linking team moral norms with cohesion and collective

- efficacy**". International Journal of Sport and Exercise Psychology, 1–17.
- Ring, C., Kavussanu, M., Mazanov, J., (2018). **"Self-other judgments of doping likelihood and anticipated guilt in hypothetical situations"**. Psychology of Sport & Exercise, doi:<https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2018.11.006>.
  - Sampol, P. P., Díaz, J. B., Borràs, P. A., Verdaguer, F. J. (2019). **"Effects of an educational intervention regarding fair play on sports team coaches"**. Journal of Human Sport and Exercise, 15(2): 1-13.
  - Sinclair, J., Papps, E., & Marshall, E. (2016). **"Nursing students' experiences of ethical issues in clinical practice: A New Zealand study"**. Nurse Education in Practice, 17, (1).
  - Stoeber, J., & Yang, H. (2016). **"Moral perfectionism and moral values, virtues, and judgments: Further investigations"**. Personality and Individual Differences, 88, 6–11.
  - Yukl, G. (2008). **"How leaders influence organizational effectiveness"**. The Leadership Quarterly, 19, pp: 708–722.
  - Zelyurt, M. K., Ataöocuğu, M. S. (2017). **"Original Article Social pressure factors aimed at football referees in Turkey: a study on the 2 nd league, 3 rd league and amateur league referees"**. Journal of Physical Education and Sport. 12(3): 107-116.